

ÁGH ISTVÁN

„aki távolság lesz maga is”

Laudáció Ughy Szabina Bella István-díjához

A mikor Ughy Szabina a költői pályára lépett, már nálunk is elterjedt és működött az a művészeti világnézet, amelyet elég nagyvonalúan posztmodernnek szokás nevezni. Nemzedéke készen kapta azt, amit a XX. század második felének költői saját alkotóerejük fejlesztésével ösztönösen vagy tudatos kísérleteikkel alakítottak ki. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy az új generáció beleszületett valami kész lehetőségbe, hiszen önmagáért most is meg kell küzdenie mindenkinek, de az biztos, hogy másképpen alakítja ki művészetét, mint az elődei. Mint például Pilinszky, aki hosszú évek némaságával fizetett azért, hogy a *Szálkák* című kötetét megírhasa. S az is látható, hogy aki nem mélyed el, s mint olvasmányt fogadja be az új költészetet, az eléggé egynemű anyagot láthat, amely azonos normarendszerben keletkezett. Nézzük csak *Az év verseit* és a *Szép verseket!* De ha egynemű világnak tetszik az új magyar költészet, akkor mégis mi különbözteti meg az egyik költőt a másiktól? Mit talállok én Ughy Szabina verseiben, amit az egyéniség jegyének mondhatok? Ha verseit olvasom, látszatra megfelelnek az uralkodó korszellemnek. Nem talállok egyetlen hagyományos formát sem. Se rím, se kötött ritmus. Bár a versek struktúrája, ahogy a logikát, a mondatrendet követi, a régi hagyomány szerint is versszerű, gyakran szonettben keretezhető mondanivalóval. Attól a zenétől is versek a szövegei, amelyet a mondatok helyzetéből, mint a gondolatoktól és a szórendtől hűrként feszülő mondatokból kihallunk, s azokból a válogatott, éppúgy emelkedett, mint földön járó jelentésekből, axiómákból és szentenciákból is, ahogy verssé állnak a sorok. Mind-egyik vers külön világ, van a hullámszerű ritmusa, akár az utazásnak, a szerelmes éjszakának és a meditációnak. Felfűzhet az epikai vázra megannyi regénycsírá, szimbólumokat villant fel nyelvi ötletekkel, a logikai kaland fürgeségével alkothatja meg egy-egy darabját. Használja az idő dimenzióját folyamatban és egyidejűségben. A múlt, mint a régi betűk áttűnése a jelen pergamenjének kalligráfiáján, ahogy egy csésze felidézi az előd ajkait, a család múltját, vannak versek, amelyekben

egyszerre, egymásba függve nyilvánul meg az idő három rétege. Úgy is mondhatnám, hogy életrajzi líra ez, amit egy igazi posztmodernnek mellőznie kellene, vagy csak kellő távolságot tartva próbálni. De ő sem nyers valóságában, hanem élete szublimációjaként verseli meg a létezés gondjait, igazi létköltészetet művel, mert a sorsa kíméletlenül állította szembe a halállal már gyermekkorában: „haltak-e már meg itt gyerekek?” – kérdezi az ápolónőtől szíven ütő szavakkal, amelyekre csak a kérdező válaszolhat, amikor az Isten arcába hajol és szemébe néz. Aki „mindenkire annyi fájdalmat mér, amennyire szüksége van”. „Megdörzsölöm szivaccsal a heget... de a rák tetoválása nem kopik... A test nem felejt... Fejem a kád kávjának döntöm... párába rajzolom üzenetem Istennek.” Tájai emiatt olyan sötétek, nyirkosak és ködösek s azért annyira elemien szép a délöv, Szicília, ahol Erasmus-ösztöndíját töltötte. „Olyan helyen nőttem fel, a dunántúli Somló-vidéken, ahol azt beszéltek, hogy a világ egy sötét, gonosz hely, az emberekben nem szabad megbízni. Szicília ennek totális ellentéte.” Szicília nem álom, valóságosan bejárt világ, amelyet mégis álomszerűen él át. Csak az látja meg ezt a szigetet, „aki távolság lesz maga is”. S a hely megérdemli a tájleírást, példát ad a költőnek a modern szemléletre, aki részvevője és nem nézője a tájnak. „Vannak fekete utcák és padok, ahová ha leül, vasárnap lesz.” Viszont nagyon határozottan jelenti ki, hogy „nem fogom megírni a Somlót, a gyerekkor táját, holott valahol az is Dél.” Földije, Nagy László költészetéhez a kezdeti idegenségéből akkor kerül közel, amikor a Somló újkori mítoszában, a *Vértanú arabs kanca* kapásainak barbárságában hasonlatot talál otthoni tapasztalataihoz. Különben azelőtt, a mostani fiatal nemzedékhez hasonlóan, még nem szerette Nagy Lászlót, akinek költészete szemben áll a kánon kizárólagos teóriáival. Remélem, eljön az idő, amikor a seb hegét és a testidegen titániumot elfelejti az egészség, a hegy szépsége, s kiderül az ifjúság többi tája is, a Meggyesi-erdő, a Rendeki-hegy meg Sümeg, az iskolavárosa. Hiszen az a vidék, a hely Hamvas-féle dél-helléni szelleméhez tartozik. ♣

Samu Géza:
Szarvas 2